

Jak vnímáte nearcheologickou veřejnost? Překáží nebo k ní cítíte dluh?

To jsme se zeptali 60 našich archeologů z nej-různějších institucí. Do uzávěrky přišly jen tyto, ale zajímavé odpovědi...

■ Naďa Profantová, Archeologický ústav Praha:

Ani nepřekáží, ani necítím žádný dluh. Nevadí mi popularizace, docela mne baví. Mnozí kolegové chápou zřejmě popularizaci jako vedlejší nepřilíš důležitou činnost. Já si to nemyslím. Jedná se o práci trochu odlišnou, rozhodně ne o práci jednoduchou a snadnou. Myslím, že oboru dodává další, snad i hlubší rozměr.

Vadí mi pouze činnost nezákonná, např. vykrádání archeologických lokalit. To se však týká malého počtu lidí zahrnutelných do pojmu veřejnost.

■ I. Boháčová, Archeologický ústav Praha:

Určitě dlužíme, chyba ale není v lidech, tedy myšleno archeologích, ale spíše v systému, v jehož rámci archeologie jako obor funguje.

■ Karla Motyková, Polabské muzeum, Poděbrady:

Považuji za naši povinnost veřejnost informovat o nových terénních aktivitách i výsledcích teoretického výzkumu ovšem natolik přehlednou a zjednodušenou formou, aby byla nearcheologovi přístupná. Zde pozoruji velké nebezpečí v tlaku médií, které hledají senzace a bez náležitého odstupu si vynucují rozhovory nebo prohlášení, která nad to ještě někdy sami v konečné fázi i přetvoří. Trvat na autorizaci je, jak všichni víme, sice možné, ale jen zřídka opravdu dosažitelné. Informační možnosti jsou dnes obrovské a stačí, aby se v regionálním tisku objevila stručná zpráva a další den je na místě

celostátní televize nebo jiné noviny či týdeník. Obávám se, že by bylo nemístné optimistické doufat ve změnu těchto způsobů ze strany novinářů a vidím jen jediný řešení z naší strany. Na nepřipravené návštěvy reagovat mimořádně opatrně a nekompromisně, ale slíbit napsat o výsledcích pro příslušný list po ukončení a to ovšem také hned dodržet! Víím, že může být někdy obtížné ovládnout radost z nově zjištěných skutečností nebo objevů krásných nebo nějak mimořádných předmětů, ale nevidím jiné cesty.

Obecně mám tedy nearcheologické veřejnosti vztah velmi kladný. Pracuji v posledních letech v muzeu a považuji za svoji povinnost výsledky naší práce zpřístupňovat veřejnosti jak formou přednášek, tak výstav.

■ Michal Kostka, archeolog Muzea hlavního města Prahy:

Nearcheologickou veřejnost vnímám jako dvě vyhraněné, naprosto odlišné skupiny lidí.

Díky mé převažující pracovní náplni – provádění záchraných archeologických výzkumů při a před stavebními akcemi – přicházím do styku mnohem více s první skupinou, která má k archeologii velmi negativní postoje. Jsou to lidé, kteří si vlastní vůli, nezkušenosti a neznalosti pěstují lživý mýtus (a to doslova, neboť reálné podklady pro něj v praxi chybí) o archeologích jako škůdcích pokroku a novostaveb, díky kterým se nedá postavit to či ono, případně se kvůli nálezu pár kostí jejich stavba pozdrží o roky (!). Tento mýtus si lidé předávají mně neznámým způsobem (nejspíše ústní tradice pracovníků stavebních firem) a je velmi těžké s ním bojovat, neboť i praktická zkušenost (tj. spolupráce s archeologickými institucemi a archeology v terénu) zpravidla nijak neovlivní jeho

náplň a další šíření. Tomuto mýtu podléhají všichni, kdo chtějí něco stavět, napříč všemi sociálními skupinami, bez rozdílu věku, pohlaví a vzdělání. Mýtus vytváří z archeologa obraz nepřítele, jenž je velmi špatně ovlivnitelný a téměř neodstranitelný. Právě proto by se dalo říci, že první skupina překáží, ale přesnější je spíš výraz vadí. A ještě přesněji nevádí ta skupina samotná, ale její přístup ke světu archeologie, neboť je postaven na zcela zcestných základech. Dluh k této skupině však necítím, protože svým přístupem k ní a svou veškerou činností se myslím snažím onen mýtus bořit dostatečně a změnit její negativní názor jak jen to je v mých silách.

Druhá skupina nearcheologické veřejnosti jsou lidé, které svět archeologie zajímá a mají k němu kladný vztah. Mnohdy v určité fázi svého dětství se i chtěli stát archeology, a zájem o archeologii v nich zůstal či přechází, avšak víceméně v romantické podobě v rozptýlu od H. Cartera přes Lovce mamutů po Stonehenge. Tato skupina nejen že nepřekáží, ale je vlastně hlavní cílovou skupinou, na kterou by se měli zaměřit archeologové věnující se práci s veřejností, vzdělávání a publicitě našich výsledků. Těchto archeologů je stále málo a jejich výkonnost bohužel nestačí na splacení dluhu ve vztahu profesionální archeologové - veřejnost, který zde jistě existuje, i když je dle mého názoru z velké části vytvářen obecným školstvím, nejen archeology. O tomto dluhu by se dal jistě napsat samostatný obsáhlý esej, jehož téma se již v současné době stále více objevuje v odborných publikacích i na konferencích, předpokládám ale, že není hlavním tématem anketní otázky.

Samozřejmě, že mezi dvěma charakterizovanými skupinami je mnoho lidí, kteří k archeolo-

gii nemají žádný vztah, případně ani nevědí, co archeologie je. Oddělují obě skupiny natolik úspěšně, že se vlastně vůbec neprolínají, jakoby šlo o dva úplně odlišné světy. Ovšem je velmi pozoruhodné, že příslušníci druhé skupiny se snadno přesunují do skupiny první (stačí začít stavět rodinný dům), ale příslušníci první skupiny se do druhé dostanou jen výjimečně. A v tomto problému bych viděl asi největší dluh archeologů vůči nearcheologické veřejnosti, který ovšem řešíme již od dob Klimenta Čermáka, že...

■ Dana Menoušková, Slovácké muzeum, Uherské Hradiště:

Archeologická veřejnost mi nepřekáží ani k ní necítím dluh. Mé zkušenosti s ní jsou spíše pozitivní. S několika „badateli“ má naše oddělení ryze „nadstandardní“, takřka osobní vztah, takže spolupráce s nimi se odehrává i v rovině lidské. Další stránkou věci je fakt, že archeolog, byť sebevčetnější a sebezapálenější, nemůže být všude, takže spolupráce s lidmi, kteří o obor mají zájem a spolupracovat (tj. dělit se o poznatky i prezentovat nálezy) jsou ochotni je vítaná a ku prospěchu věci, dají se s toho oboustranně vyžít zajímavé údaje (i výzkumy), články, přednášky (pro naše oddělení to je případ Ostrozské Lhoty, Hluku aj.). Jiná je situace s tzv. „detektoráři“ a vykradači. Tady ale archeolog konající v mezích zákona zmůže málo (částečným řešením je zase osvěta, články v tisku a ona zmiňovaná spolupráce s těmi, kteří o věc mají zájem a lokalitu nedevastují...).

Nicméně, nastíněná otázka má ještě jeden rozměr. Koho z nás by zájem (míněno v dobrém slova smyslu) veřejnosti netěšil. „Osvěta“ k archeologii neodmyslitelně patří a patří. Možná se tenhle rozměr z naší práce teď trochu vytrácí a je to škoda.